

Wij

Een goed
gesprek met
**Lodewijk
Asscher**

Met: Anna Drijver, Khadija Arib,
Foppe de Haan, Gijs van Dijk,
Jeroen van Merwijk, onze helden
en vele anderen

**SPECIAAL
Verkiezings
NUMMER**

PvDA

5 vragen aan...

Vijf vragen aan Khadija Arib, voorzitter Tweede Kamer en nummer 2 op de PvdA-lijst

Tekst Erwin Buter | Foto Lex Draijer

‘Opeens had de Kamer een voorzitter van Marokkaanse komaf’

Waarom bent u de politiek ingegaan?

‘Voordat ik politiek betrokken raakte, was ik al maatschappelijk actief. Zo kwam ik op voor migrantenvrouwen. Zij waren voor hun verblijfsvergunning afhankelijk van de verblijfsstatus van hun man. Als ze wilden scheiden, hadden ze meteen een probleem. In gesprek met ambtenaren hierover, dacht ik: ik wil ook aan hun kant van de tafel zitten. Ik wil direct invloed hebben!’

U kwam op uw 15e naar Nederland. Wat viel u op?

‘Ik kom uit Casablanca, waar veel auto’s op straat rijden en er altijd veel rumoer is. Ik kwam op een zondag aan. Wat was het stil! In die tijd bestond er geen inburgering, dus ik was totaal op mezelf aangewezen. Ik had twee jaar nodig om mijn draai te vinden, twee jaar waarin ik al zoveel meer had kunnen doen. Nu is de inburgering veel beter geregeld, met goed onderwijs.’

Hoe belangrijk voor u was het dat u op 13 januari 2016 werd beëdigd als Kamervoorzitter?

‘Mensen zagen mijn verkiezing tot voorzitter als voorbeeld hoe het in de Nederlandse samenleving ook kan. In deze tijd is er veel discussie over afkomst en of je mensen met een andere achtergrond wilt accepteren. En opeens had de Kamer een voorzitter van Marokkaanse komaf. Daarmee kon ik laten zien dat je als je ergens voor knokt, ook iets kunt bereiken. Dat geldt niet alleen als politicus, maar ook op school of werk.’

Wat wilt u de komende vier jaar bereiken?

‘We hebben als PvdA in de afgelopen moeilijke jaren al veel weten te bereiken. Maar we zijn er nog niet. Als ik kijk naar onderwerpen waar ik me als Kamerlid mee bezig heb gehouden, denk ik aan de ouderenzorg. We willen meer aandacht voor mensen die zorg nodig hebben, en we willen dat verpleegkundigen meer tijd voor hen krijgen. Daarnaast moeten we ons actief inzetten tegen racisme. Goedwillende jongeren met een allochtone achternaam krijgen nog altijd te weinig stageplekken en banen. Dat kan echt niet meer anno 2017. En voor mij persoonlijk: ik zou ook de komende periode graag weer Kamervoorzitter zijn.’

Wat heeft u uw kinderen meegegeven?

‘Doe je best op school! Dat hebben mijn ouders ook altijd tegen mij gezegd. Onderwijs is zo belangrijk om vooruit te komen en het beste uit jezelf te halen. Daarom vind ik het zo goed dat we als PvdA opnieuw veel willen investeren in leraren en beter onderwijs. Een goede opleiding maakt je onafhankelijk.’

Op de hoogte blijven van de campagne?

Dat kan nu heel snel en makkelijk via WhatsApp. We houden je op de hoogte over debatten, acties en belangrijk campagnenieuws. Het werkt heel eenvoudig: voeg in je mobiele telefoon het nummer **0613444060** toe, met de naam **PvdA Campagne**. Vervolgens kun je in WhatsApp je contacten updaten. Als je dat hebt gedaan: App PVDA AAN naar het nieuwe contact ‘PvdA Campagne’.

We zijn ook te vinden op twitter.com/pvda en op facebook.com/pvda. Op **Instagram** kun je een mooi kijkje achter de schermen krijgen, zoek op partijvandeArbeid. Ook op **Snapchat** zijn we te vinden, met unieke foto’s en video’s vanuit het hart van de campagne. Voor acties, verkiezingsprogramma en informatie over onze kandidaten verwijzen we je graag naar onze website pvda.nl.

Wat vindt de PvdA?

Eerlijk delen, vast werk, goed wonen, een gezond leven, toegang tot scholing, emancipatie, recht op zeggenschap – het is de rode draad van de sociaal-democratie in de strijd voor een rechtvaardige wereld. Zo luiden de eerste regels van ons verkiezingsprogramma.

Wat dat betekent? Heldere, eerlijke spelregels.

Een sociale economie: vaste baan, fatsoenlijk salaris, zeker pensioen, kansen voor alle kinderen.

Rechtvaardigheid voor werknemers: gelijk loon voor gelijk werk, geen uitbuiting van werknemers, grote bedrijven betalen gewoon belasting.

Een fatsoenlijke samenleving: discriminatie en radicalisering bestrijden, minder schreeuwen en beter naar elkaar luisteren.

Ons volledige programma: bit.ly/pvdaprogramma.

ONSLAFOTO TESLA POSTHUMA DE BOER

Column Hans Spekman

FOTO OTTO SNOEK

Helden

W e hebben allemaal onze helden. Muzikanten, sporters of een ander bekend iemand. Soms zijn het redders in nood die door kordaat en onbaatzuchtig optreden terecht de krantenkoppen halen: ‘Held redt kinderen uit brandende auto’ of ‘Dankzij deze held leef ik nog’.

Ik heb ook een held, maar over haar lees je niet zo snel iets in de krant. Terwijl ze het wel verdient. Ze heet Riet van Denderen en komt uit mijn Utrecht. Ze was jarenlang verpleegkundige en was al gepensioneerd toen ik haar leerde kennen. Riet zette zich onbaatzuchtig in voor dak- en thuisloze verslaafden in de stad. Zonder Riet was het moeilijke leven van deze verslaafden nog veel treuriger geweest. Ze gaf warmte en respect en ze hield ze vaak op het rechte pad.

Dankzij Riet wordt de wereld een beetje mooier. Misschien ken je ook helden als Riet of ben je er ook een, zonder dat je het van jezelf durft te zeggen. Mensen die met hun poten in de klei staan, die iedere dag weer het verschil maken: de wijkagent, de jeugdtrainer van de voetbalclub, de inspirerende leraar, de buurtvader in een lastige wijk, de mantelzorger. Het zijn mensen die dagelijks hun steentje bijdragen aan een mooier Nederland.

De Partij van de Arbeid wil deze mensen ondersteunen. Dat doen we door de wijkagent minder achter het bureau te laten zitten en meer op straat te houden. Dat doen we met 100.000 nieuwe banen ter ondersteuning van scholen, verenigingen en buurthuizen. Dat doen we door leraren minder lesuren te geven, waardoor ze meer tijd over houden voor de begeleiding van leerlingen en voorbereiding van de lessen.

In dit verkiezingstijdschrift lees je meer over onze plannen voor de toekomst van Nederland. Lodewijk Asscher vertelt over zijn ambities als politiek leider, Khadija Arib over haar werk als Kamervoorzitter en Gijs van Dijk over het belang van vast werk. Kijk vooral ook eens onderaan iedere bladzijde. Daar vind je meer helden die zijn aangedragen door onze kandidaten. Want het zijn die helden die de verschillen kleiner maken, die dag in dag uit werken aan een land waar we allemaal trots op zijn.

Hans Spekman
voorzitter@pvda.nl

Nynke de Jong interviewt

Lodewijk Asscher

Een nieuwe partijleider, een nieuw geluid. Lodewijk Asscher zal bij de komende Tweede Kamerverkiezingen de kar trekken. En dat is geen gemakkelijke taak. Journaliste Nynke de Jong mocht hem aan de tand voelen over zijn ambities en drijfveren. En leerde ondertussen ook nog hoe je de perfecte kindertraktatie maakt.

Tekst Nynke de Jong | Foto's De Beeldredactie

‘We kunnen van Nederland het mooiste land van de wereld maken’

In een interview dat *Vrij Nederland* vier jaar geleden met u hield, zei u dat u telkens iets doet wat u eigenlijk niet durft. Is dat nog altijd zo?

‘In zekere zin wel. Het partijleiderschap heb ik nog nooit eerder vervuld. Mijn eerste reflex is dan: dat zal wel ontzettend moeilijk zijn. En pittig en lastig. Maar ik ben gewend om me daar overheen te zetten. Dat is denk ik de opvoeding van mijn ouders, of hoe ik gebakken ben.’

Werd dat vanuit huis gestimuleerd? Doe maar, kijk maar?

‘Nee, mijn ouders zijn eigenlijk heel beschermend. Ze drukten ons vooral op het hart om ons best te doen op school en om eens iets voor een ander te doen. Als ik met mijn zusjes en mijn broertjes praat, merk ik dat dat heel bepalend is voor hoe je in het leven staat. Je hebt heel veel om dankbaar voor te zijn, je moet je ervoor inzetten dat dit voor anderen ook bereikbaar is. Dat is bijna een verplichting.’

Komt dat ook door uw Joodse achtergrond?

‘Dat speelt een rol, maar dat is inmiddels ook alweer zo verwaterd en gemuteerd in hoe mijn ouders mij hebben opgevoed. Hun leven is daar denk ik veel meer door getekend. Zeker het leven van mijn vader. Maar hij heeft het ongetwijfeld daardoor op een bepaalde manier geleefd en dat heel erg aan ons meegegeven. En het was dus helemaal niet nodig om de oorlog daar de hele tijd bij te halen. Het is gewoon wat wij telkens meekregen: het is belangrijk om iets voor een ander te doen.’

Waren uw ouders trots toen u de politiek in ging?

‘Ze waren aan de ene kant wel trots dat ik me voor iets wilde inzetten. Maar mijn vader heeft als advocaat altijd op de achtergrond gewerkt, een soort stille kracht, en bij politiek ga je op een podium staan. Dat is een heel tegennatuurlijke actie voor mijn familie.’

Is het ook tegennatuurlijk voor u?

‘Het is een beetje dubbel: mijn keuze voor de politiek kan geen toeval zijn, want ik doe het nu al een

hele poos. Het is geen bevlieging; blijkbaar is dit mijn manier om iets bij te dragen aan de maatschappij. Maar ik ben eerder verlegen dan dat ik graag op een podium spring. Desalniettemin ben ik blij dat ik deze keuze heb gemaakt. Ik heb een paar talenten gekregen en die kan ik goed kwijt in de politiek.’

Welke talenten moet een goed politicus hebben?

‘Het belangrijkste is dat je mensen moet kunnen begrijpen, en dat je ze vervolgens kunt laten zien dat het ook anders kan. Dat ze een bepaald onderwerp anders gaan bekijken. En dat je de mensen zo kunt helpen om samen van invloed te zijn.’

Ik heb wel het gevoel dat u een aantal jaar geleden langer de tijd kreeg om mensen te overtuigen, dan dat u nu krijgt.

‘Ja, het is een rare tijd. Omdat er zoveel onzekerheid is, en die onzekerheid heel erg op de politiek wordt geprojecteerd. Je moet geen valse beloftes doen en ook niet alleen maar op de gevoelens van mensen inspelen. Je zult toch moeten proberen om kiezers mee te nemen in wat nodig is. Voor hun toekomst en die van hun kinderen. Je kunt alleen je best doen en proberen mensen te overtuigen. Gelukkig zijn er ook nog altijd veel mensen die waardering hebben voor op feiten gebaseerde, door idealen gedreven politiek. Maar de omgeving waarin je politiek bedrijft, is natuurlijk heel hysterisch.’

U kunt ook snel meegaan in die hysterie. Hoe voorkomt u dat dit gebeurt?

‘Ik relateer van nature al veel. En mijn zoons, van 9, 8 en 5, houden me ook met beide benen op de grond. Ik hoef ze geen poeha te vertellen. Als ik de broodjes in de verkeerde broodtrommel doe, word ik daarop afgerekend. En op het schoolplein ben ik ook gewoon een vader. Daarom ben ik blij dat ik niet in Den Haag ben gaan wonen; dat ik elke avond weer in het gewone leven stap. En dat er dan vooral gesproken wordt over de traktatie die mijn middelste zoon mee naar school moet nemen. Fruitspiezen dan maar weer.’

Lodewijk privé

Favoriete boek: Plot against America

Krant: Eigenlijk alle

Film: Groundhog Day

TV/Netflix: The Voice, samen met mijn vrouw

Favoriete sport: Wielrennen en schaatsen

Sportheld: Tom Dumoulin

Messi of Ronaldo: Johan Cruyff

Muziek: De Dijk en Mahler 4

Inspiratie: Mensen die elke dag hun idealen najagen

Mijn held: Mijn moeder

Vakantie: Aan zee

Mooiste plek in Nederland: Terschelling

Eten: Bami hete kip met kousenband.

In de campagnetijd net iets te vaak maar het blijft heerlijk

Vrije tijd: Met mijn zoons naar het sportveld

Motto: Samen Vooruit

Hekel aan: Duiven en pessimisme

Amsterdam of Den Haag: Amsterdam

inspraak geven, en laten zien dat niet alles een gegeven is dat je klakkeloos moet accepteren.

Mensen willen zelf iets te kiezen hebben. Je krijgt pas populisme wanneer je mensen klein houdt, als je zegt: dit is goed voor je, geloof me nou maar.

Ik vind dat de PvdA mensen altijd heeft gehoord. Eind negentiende eeuw stonden de dagloners alleen te protesteren aan de poort. Wij hebben ze een stem gegeven. Nu ben je misschien zzp'er of uitzendkracht en heb je het gevoel dat je opdrachtgever met je doet wat hij wil. Aan ons de taak om mensen weer wat grip te geven.'

Waarvoor zijn die mensen de grip verloren?

'Daar is geen eenduidig antwoord op. Ik denk dat het deels komt door te groot vertrouwen in marktwerking, dat we dachten dat het fijn is dat je zelf kunt kiezen tussen talloze producten. Er is vergeten dat er ook nog iets als een gemene deler moet zijn.

En de veranderde wereld is soms heel bedreigend voor mensen. Wel met reden eigenlijk. Europa heeft heel veel Nederlanders heel lang een heel goed gevoel gegeven. Er is vrede, we zijn samen in plaats van tegen elkaar. Maar sinds de uitbreiding naar Midden- en Oost-Europa zit er ook een andere kant aan. Dat je ineens een Europa hebt met zulke grote welvaartsverschillen dat het allerlei gevolgen heeft die mensen niet hebben zien aankomen. En waar ze ook niet voor hebben gekozen.

En grip is niet het enige. Het gaat er ook om dat je aandacht krijgt, dat je het gevoel hebt dat je gezien wordt, dat jouw mening ertoe doet. Je verdient respect en waardering om wie je bent en wat je doet. Als je dat gevoel te lang kwijt bent, dan haak je af. Maar we moeten niet gaan geloven dat we zo'n slecht land zijn. Dat we ziek zijn, dat we elkaar niet meer vertrouwen. Dat zijn we niet. Het wemelt van de mensen die iedere dag vertrouwen geven. En er zijn ontzettend veel mensen – Nederland is volgens mij wereldkampioen vrijwilligerswerk – die iedere dag iets voor een ander doen.'

Is het de taak voor de PvdA om de nadruk op die mensen te leggen?

'Zeker, vooral door die mensen juist een steuntje in de rug te geven. Door aan te sluiten bij goede initiatieven. Mijn droom is natuurlijk dat je weer een progressieve beweging krijgt. En dan niet als een zuil waar je van jongs af aan in opgroeit, maar wel een beweging van mensen die op die manier in het leven staan.'

Is dit dan wel de leukste tijd om partijleider te zijn?

'Is het leuker om het veld in te komen bij een 10-0 voorsprong dan bij een 10-0 achterstand? Het heeft allebei z'n voor- en nadelen. Politiek is nu heel transactioneel: ik praat met jou omdat ik wil dat je morgen op me stemt of lid wordt van

Interview met Lodewijk Asscher

de partij. Maar als je nou probeert om politiek weer te laten gaan over de problemen die je aan de keukentafel bespreekt, dan heeft die politiek veel mogelijkheden om te groeien.'

Hoe blijft u fris in de politiek?

'Doordat je tussen het lezen van stukken door de kans hebt om buitengewoon bijzondere mensen te ontmoeten. Als ik de afgelopen vier jaar als een film terugspoel, zie ik geen wetten of Kamerdebatten, maar ontmoetingen. En die zijn fantastisch en belangrijk. Ik had op een gegeven moment gesprekken over de modernisering van de verlofregeling voor ouders. Daar was een man bij die een aantal maanden daarvoor zijn vrouw was verloren in het kraambed. Hij had recht op twee dagen vrij, en dat was het dan. Je zag de ambtelijke werkelijkheid botsen met de echte wereld. Kunnen we hier niet iets aan doen, vroeg ik. Nee, werd er gezegd, want het gaat maar om 24 gevallen per jaar. Daar kun je niet de wet voor aanpassen. Maar dat hebben we wel gedaan. Het blijft een drama voor mensen, maar de vader krijgt nu het zwangerschapsverlof dat voor de moeder bedoeld was. Het is een wet waar gelukkig weinig mensen mee in aanraking zullen komen, maar het geeft wel aan hoe wij hier met elkaar omgaan. Wat voor land we willen zijn. Van die gesprekken leer je altijd iets wat je niet op papier had kunnen lezen.'

In het interview met *Vrij Nederland*, waar we het eerder ook over hadden, zei u: 'Ik zie het als mijn opdracht mensen uit te dagen zich in elkaar te verplaatsen. We mogen niet onverschillig zijn.'

'Integratie gaat niet over beleid en wetten. Het gaat over ons. Ik heb de afgelopen vier jaar de meest bizarre

groepen samen aan tafel gehad. Van voor- en tegenstanders van Zwarte Piet tot alle Turkse organisaties die er in Nederland zijn. En telkens daagde ik ze uit om zich in elkaar te verplaatsen. Want dan kun je zien dat die ander ook gewoon een vader op het schoolplein is. Met dezelfde zorg voor zijn kinderen. Pas dan kan er vertrouwen komen.'

Bent u trots op Nederland?

'Ja. Ik ben trots op de verzorgingsstaat en dat we vangnetten hebben, zodat mensen niet op straat hoeven leven. Dat maakt dit land ook heel bijzonder. Ik was vorig jaar in Irak, en als je dan terugvliegt, weet je ineens weer heel goed dat wij hier alles in handen hebben om van Nederland het mooiste land van de wereld te maken. Dat maakt me ontzettend trots.

'Als ik de broodjes in de verkeerde broodtrommel doe, word ik er door mijn zoons op afgerekend'

Er zijn hier veel dingen goed geregeld. En tegelijkertijd kan het altijd beter. Ik wil dat je ook in de zorg weet dat je ouders of grootouders – als ze in een verpleeghuis terecht komen – het goed hebben. We weten dat het op veel plekken goed gaat, maar we weten ook dat het beter kan. Denk niet: het is wel goed genoeg, maar zorg er liever voor dat het hier zo goed wordt dat de rest van de wereld komt kijken hoe goed wij het hier doen. Ik denk dat dat kan. Als het ergens kan, is het hier.'

Onze kandidaten

Hier staan zij voor

Wij zijn trots op onze kandidatenlijst die tijdens het congres op 15 januari door onze leden is vastgesteld. We stellen vast zes kandidaten aan je voor.

Marith Volp (14), Haarlem

'Als huisarts luister ik en help ik mijn patiënten waar ik kan. Maar als politica kan ik voor veel meer mensen iets betekenen. Werken aan een samenleving waar plek is voor iedereen. Waarin ouderen de zorg krijgen die ze verdienen. Een samenleving waarin generaties niet tegenover elkaar, maar naast elkaar staan. Waarin we de meest kwetsbaren blijven zien en helpen. Dat is waarom ik zowel huisarts als Tweede Kamerlid ben en wil blijven. Alles wat ik zie en hoor in de praktijk is mijn drijfveer in Den Haag.'

8

Jeroen Dijsselbloem (3), Wageningen

'Sinds 2012 ben ik minister van Financiën en vanaf 2013 voorzitter van de Eurogroep. En ik heb mij opnieuw verkiesbaar gesteld voor de PvdA-lijst voor de Tweede Kamer. De afgelopen jaren heeft de PvdA het voortouw genomen om Nederland uit de crisis te halen.

We staan nu voor een nieuwe periode waarin we vanuit een gezonde begroting kunnen investeren in verdere versterking van onze economie. Voor een periode waarin alle Nederlanders schouder aan schouder extremisme en onverdraagzaamheid moeten terugdringen. De PvdA, als brede sociaaldemocratische volkspartij, heeft hierin opnieuw een grote rol te spelen.'

Reshma Roopram (26), Barendrecht

'In Barendrecht ben ik fractievoorzitter en heb ik gestreden voor kinderen die opgroeien in armoede, en extra aandacht gevraagd voor de schuldenproblematiek. Ook heb ik voor het eerst in de raadzaal aandacht gevraagd voor onbewuste arbeidsdiscriminatie. Als lokale politicus realiseer ik mij dat je echt het verschil kunt maken in de samenleving en daarom wil ik meebeslissen in Den Haag. Samen wil ik bouwen aan een samenleving waarin iedereen een prachtig toekomstperspectief heeft.'

Samenstelling Frederieke Jongbloed | Foto's Lex Draijer

William Moorlag (9), Winsum

'Altijd al heb ik een sterke drang gehad om onrecht te bestrijden, om het verschil te maken voor gewone mensen. Dat heb ik niet alleen bij mijn werk als ziekenverzorger in een verpleeghuis gedaan, maar ook als vakbondsbestuurder bij de FNV. Stapje voor stapje moeten we bouwen aan een betere samenleving. Hier help ik met mijn noordelijke nuchterheid in Den Haag graag aan mee.'

Sharon Dijksma (4), Enschede

'Deze tijden vragen om politici met een koel hoofd en een warm hart. Politici die de verbinding in de samenleving zoeken en een antwoord bieden op polarisatie en uitsluiting. Volksvertegenwoordigers die vol overtuiging onze idealen uitdragen: solidariteit, gelijkwaardigheid en een rotsvast geloof in vrijheid en vooruitgang. Met mijn jarenlange ervaring in het parlement en inmiddels op drie departementen ga ik daarom de komende maanden graag de verkiezingsstrijd weer aan.'

9

Joost Reinaerts (33), Heerlen

'Ik kreeg van thuis uit mee dat je door hard werken vooruit kunt komen in het leven. En zie een jongen uit Kerkrade, begonnen op de mavo, nu kandidaat-Kamerlid! Dit wil ik graag doorgeven, bijvoorbeeld aan

Zoran, een van mijn leerlingen op de Ortolaan, een school voor kinderen met ernstige gedragsproblemen. Op een dag gooide hij zijn boeken door de klas en riep: "Op deze k*tschool kom ik toch niet verder dan de McDonald's." In plaats van boos te worden besloot ik hem te helpen. Zoran ging vanuit de Ortolaan naar Gilde Opleidingen en stapelde zijn opleidingen. Iedere keer een stapje hoger! Op een dag kreeg ik een berichtje van hem: "Ik ga in Eindhoven ICT studeren!" Daarom: samen vooruit, dat geldt voor iedereen.'

Over de lijst:

Jongste kandidaat: Marinka Mulder (1989)
Oudste kandidaat: Foppe de Haan (1943)
Hoogste nieuwe binnenkomer: Gijs van Dijk (5)
Gemiddelde leeftijd: 43 jaar
Aantal vrouwen: 37, aantal mannen: 38

De volledige kandidatenlijst: pvda.nl/verkiezingen/kandidatenlijst

'Deze tijden vragen om politici met een koel hoofd en een warm hart'

Wij

Wij leven in de tijd van ik.

Met vriend en collega Harrie Jekkers trok ik de afgelopen twee jaar langs de Nederlandse theaters met een theaterprogramma dat begon met de woorden: “Ikke, Ikke, Ikke”.

Wij vonden dat je in een cabaretprogramma de tijdgeest niet beter kon karakteriseren dan met deze drie woordjes.

Want zoals gezegd: we leven in de tijd van ik.

Je ziet het overall: op straat, in de trein, in supermarkten, in het cabaret en op de Nederlandse voetbalvelden. De meeste mensen zijn voornamelijk bezig met zichzelf.

Ook in de politiek is het ikke, ikke, ikke de laatste twintig, dertig jaar opgerukt.

Waar vroeger in de Tweede Kamer ministers en staatssecretarissen spraken over “wij”, als ze een nieuwe wet wilden opstellen of als er ergens geld voor moest worden vrijgemaakt, zeggen ze tegenwoordig “ik”.

Alsof ze dat geld uit eigen zak zouden betalen.

Kamerleden stappen uit fracties en beginnen in hun eentje een eigen partij alsof het de gewoonste zaak van de wereld is.

Er is zelfs een Partij Voor de Vrijheid waarin één man in zijn stomme eentje de scepter zwaait zonder dat iemand daar ook maar één moment vraagtekens bij plaatst.

Over vrijheid gesproken.

Nogmaals: we leven in de tijd van ik.

Ook tijdens de verkiezingen zijn de kiezers de laatste jaren steeds meer geneigd om op een persoon te stemmen dan op een partij.

Ikzelf heb dat niet.

Ik stem op een partij om de ideeën die de partij uitdraagt en niet op degene die die ideeën het meest overtuigend over het voetlicht weet te brengen en in de media het beste weet te scoren.

Wat mij betreft maakt het niet wie de kar trekt. Als die ideeën goed genoeg zijn, kan een kind de was doen en moet het toch een fluitje van een cent zijn om de kiezers over de streep te trekken, lijkt me.

En als het succes van die ideeën moet afhangen van degene die de ideeën het meest pakkend weet te verwoorden en het beste weet te scoren bij Jan met de Pet, is het met die ideeën droevig gesteld, zou ik zeggen.

Maar goed: ik ben dan ook geen doorgewinterde politieke analist en strateeg, maar alleen maar een doodgewone cabaretier die nooit iets gevraagd wordt. Hoewel: dat laatste is natuurlijk niet helemaal waar.

Ik ben wel degelijk door de PvdA gevraagd om een column te schrijven voor deze verkiezingskrant.

Laat ik nu eens van die gelegenheid gebruikmaken en de PvdA een ongevraagd advies geven over waar het mijns inziens de komende jaren naar toe moet.

Houd u vast, daar gaat – i.

Volgens mij is het heel eenvoudig: we moeten in heel Nederland en dus ook in de politiek en dus ook bij de PvdA de komende jaren van het “ik” terug naar het “wij”.

Succes verzekerd!

Graag gedaan.

100 keer

zoveel verdienen de topmannen van bedrijven als Ahold, Heineken en Unilever meer dan de gemiddelde werknemer in hun bedrijf.

Bron: bit.ly/topinkomens, bit.ly/topmannen

5,5 %

is de totale koopkracht van alle huishoudens in deze kabinetsperiode toegenomen.

Bron: bit.ly/inkomensbeleid

€100 miljoen

trekken we sinds vorig jaar structureel uit voor de 400.000 kinderen die in armoede opgroeien. We willen kansen voor alle kinderen.

Bron: bit.ly/100miljoen

5%

zijn veel leraren, politiemensen en ambtenaren er in deze kabinetsperiode structureel op vooruitgegaan.

Bron: www.nvvr.org, Rapport Loonruimteovereenkomst Publieke Sector

18 jaar

Het minimumjeugdloon voor jongeren vanaf 18 jaar willen wij stapsgewijs verhogen tot het normale minimumloon dat nodig is om van te kunnen leven.

Bron: bit.ly/minimumsalaris

28%

is de topbeloning bij de staatsdeelnemingen gemiddeld gedaald sinds 2008.

Bron: Resultatenboek PvdA, pagina 14

Sinds 2015

verdienen topfunctionarissen bij de overheid niet meer dan een ministerssalaris van €179.000. Iedereen die door ons belastinggeld betaald wordt, valt onder de Wet Normering Topinkomens.

Bron: bit.ly/normtopinkomens, bit.ly/beloningenbestuurders

18,6% minder

verdienen vrouwen dan mannen in dezelfde functie.

Het beloningsverschil is het grootst bij werknemers met kinderen. Dit is het cijfer over 2012 volgens het meest recente CBS-onderzoek uit eind 2014.

bit.ly/loonkloofvrouwen

.....

In een rechtvaardige samenleving krijgt iedereen dezelfde kansen om iets van haar of zijn leven te maken. De groeiende ongelijkheid is ons een doorn in het oog. We pleiten voor eerlijk werk, eerlijk loon en een eerlijke verdeling van onze welvaart. We willen geringe verschillen tussen lage en hoge lonen en een eind aan de groeiende ongelijkheid in onze samenleving. Want ja, wie iets meer kan betalen draagt in onze ogen ook meer bij. Op deze pagina (on)eerlijk delen in cijfers én enkele van onze maatregelen.

.....

36 uur

Wij willen het minimumloon verhogen door de werkweek aan te passen van 40 naar 36 uur.

Bron: bit.ly/minimumsalaris

€1 miljard

Wij pleiten voor het verdubbelen van de al bestaande bankenbelasting naar 1 miljard euro per jaar.

Bron: bit.ly/belastingbanken

Alle 28 landen

van de Europese Unie hebben in 2016 een akkoord bereikt over een omvangrijk pakket aan maatregelen tegen belastingontwijking in de EU.

Bron: bit.ly/belastingontwijkingEU

€3,5 miljoen

was de grootste jaarbonus en ging naar Ben van Beurden (Shell).

Bron: bit.ly/jaarbonus

6%

steeg het werknemersloon in de periode tussen 2010 en 2015.

Bron: bit.ly/topmannen

21.000

banen kwamen er in 2015 bij voor mensen met een beperking.

Bron: bit.ly/dwdpvda16

€1700

aan belastingkortingen krijgt iemand met een laag inkomen in 2016 meer dan in 2012. Iemand met een hoog inkomen krijgt daarentegen €3500 minder aan belastingkortingen.

Bron: bit.ly/belastingkortingen

Maximaal 20%

van het vaste salaris mag in Nederland een bonus bedragen. Jeroen Dijsselbloem heeft in 2015 in Nederland de strengste bonuswetgeving van Europa ingevoerd.

Bron: bit.ly/bonuswetgeving, bit.ly/2beloningen

21 jaar

is sinds 1 januari de leeftijd waarop jongeren het volwassenloon verdienen.

Bron: bit.ly/minimumloonjongeren

Zekerheid van goed werk

Flexcontract op flexcontract

Jaap Middel werkt al zes jaar voor een metaalverwerkingsbedrijf in Emmen. Klinkt goed, zou je zeggen, maar dat is het allerminst. Want hij heeft geen vaste baan, maar flexcontract op flexcontract: dan een jaar wel werk, een paar maanden niet, een paar maanden wel. En dat gaat al zes jaar zo door. De 26-jarige Drentenaar is afhankelijk van het uitzendbureau. 'Als er een rustige periode voor het bedrijf is, houd ik m'n hart vast. Kan ik nog door? De sfeer thuis wordt er ook niet beter op.' Middel vindt zijn baan bij de kabelproducent geweldig en hoopt

nog steeds op een vast contract. Dat zou niet alleen veel stress wegnemen, maar hij zou dan ook de band die hij inmiddels met zijn collega's heeft opgebouwd, niet verliezen. 'Bovendien heb je als uitzendkracht minder rechten dan als vaste werknemer, ook als het gaat om de hoogte van het loon.' Binnenkort loopt zijn contract weer af. Het uitzendbureau heeft nog geen duidelijkheid gegeven over een eventuele verlenging. Middel: 'Ik leef echt van dag tot dag. Maar ik blijf vechten voor een vaste baan.'

Gewoon goed werk

Het gaat weer goed met Nederland, maar niet iedereen merkt daar iets van. Er zijn meer banen, maar nog altijd hebben te weinig mensen een vaste baan. We komen op voor mensen die niet uit eigen keuze flexwerker of zzp'er zijn geworden, maar noodgedwongen doordat werkgevers veel vast werk in flexwerk hebben omgezet. Hun positie, ook die van Jaap, willen we verbeteren. We willen het voor bedrijven aantrekkelijker maken om mensen

in vaste dienst te houden of te nemen, bijvoorbeeld met belastingmaatregelen. We kiezen voor 'gelijk loon voor gelijk werk' en strijden tegen verdringing, uitbuiting en concurrentie op arbeidsvoorwaarden. Uitzendkrachten verdienen dezelfde rechten als hun collega's met een vast contract. En we komen met een nieuw werkgelegenheidspact met werkgevers en vakbonden. Daarin maken we afspraken voor meer werk en meer loon.

PHOTO: LEX DRALIER

Gijs van Dijk (Texel) staat op plek 5 van de kandidatenlijst voor de PvdA. Hij was vicevoorzitter van de FNV en wil nu de overstap maken naar de Tweede Kamer. Hij wil werk maken van werk. Deze open brief schreef hij naar de voorzitter van de werkgeversorganisatie VNO-NCW, Hans de Boer:

Beste Hans,

Joris is 28 jaar en werkt sinds zijn 21e via een uitzendbureau bij een afvalverwerker. De eerste zes jaar als belader en sinds een jaar chauffeur hij er ook bij. Hij werkt veel over en doet er alles aan om een vast contract te krijgen. Hoe goed hij zijn werk ook doet, grote kans dat zijn werkgever straks kiest voor een goedkopere kracht. Joris zijn situatie is helaas niet bijzonder. De afgelopen jaren heb ik veel jonge mensen ontmoet, die graag willen werken na een opleiding, maar van baan naar baan moeten hoppen om een inkomen en leven op te bouwen. Werken doen ze natuurlijk voor voldoende loon, maar ze missen respect en waardering op het werk. Ze voelen zich letterlijk wegwerpwerknemers.

In 2014 noemde u een vast contract een leugen. U noemde het schijnzekerheid. En als de rechtse partijen in de Tweede Kamer hun zin krijgen, dan krijgt u helaas ook gelijk. Partijen als VVD en D66 willen morrelen aan het ontslagrecht, zodat het makkelijker wordt om mensen de laan uit te sturen. Of om nog meer tijdelijke contracten aan te bieden, zodat ze elke keer van onzekerheid in onzekerheid vallen. Helemaal bont maakte mevrouw Baarsma van de Rabobank het afgelopen week: zij luidde het jaar in met haar oproep om het vaste contract helemaal af te schaffen en te vervangen door een vijfjarig contract. Want dan, vindt ze, staat er tenminste druk op werknemers om zich te blijven ontwikkelen.

Ik denk dat Joris heel graag zekerheid wil over zijn baan, morgen en volgend jaar. Niemand wil

zichzelf continu de vraag hoeven stellen of hij over een half jaar nog inkomen heeft. Niemand wil zich zorgen maken over het betalen van de boodschappen en huur. Niemand zou wakker moeten liggen van dat soort vragen. Joris niet, u niet, niemand. Maar het is helaas wel de realiteit. Misschien niet voor u, maar wel voor Joris en met hem vele anderen.

Veel werkgevers delen voor vast werk alleen nog maar tijdelijke contracten uit. Onnodig. En onverstandig. Want flexibilisering is geen natuurverschijnsel, zoals onze lijsttrekker Lodewijk Asscher al zei. Het is een keuze. Gelukkig beginnen steeds meer bedrijven ook in te zien dat hun werknemers gelukkiger worden en beter presteren wanneer ze het vertrouwen krijgen van hun werkgever. En vertrouwen, daar hoort een vast contract bij.

Ik ga de komende maanden in gesprek met al die mensen die een vast contract willen. Ik ga in gesprek met bedrijven die wel vaste contracten geven. Om te laten horen dat een vast contract, zoals Joris dat wil, geen luxe is. Ik ga over een maand of twee naar de toren van VNO-NCW in Den Haag om u te overtuigen. Met handtekeningen en verhalen van mensen net zoals Joris.

Uw voorganger, Bernard Wientjes, zei al: "Niet alleen voor werknemers, ook voor werkgevers werkt een vast contract vaak prettiger. Ondernemers willen mensen op een normale manier aan zich kunnen binden." Dus dat overtuigen zou moeten lukken!

Gijs van Dijk

Teken voor vast werk

Doe mee met Gijs van Dijk. Ben je het met hem eens? Teken dan ook voor vast werk en roep anderen op hetzelfde te doen. Alvast bedankt voor je steun!

Ga om te tekenen naar pvda.nl/vastwerk

Cultuur

‘Kunst is geen hobby’

Actrice en schrijfster Anna Drijver ‘leeft en ademt’ cultuur. Investeren in de sector vindt zij dan ook broodnodig. ‘Als cultuur geen ruimte meer krijgt, is dat het begin van het einde.’ Tekst Jan Smit | Foto Mart Boudestein

Anna Drijver is een groot fan van Wim Vandekeybus. *Speak low if you speak love*, de laatste dans- en muziekvoorstelling van de Belgische choreograaf, regisseur en acteur, heeft ze inmiddels al twee keer bekeken. ‘Zijn werk is prachtig,’ vertelt ze. ‘Soms heel grappig, maar ook de tragiek spreekt me enorm aan. Ik leer daar bijzonder veel van.’

LEVENSBELANG

Voor Drijver (33), bij het grote publiek vooral bekend van televisieseries en films als *Levenslied*, *Zwarte Tulp* en *Komt een vrouw bij de dokter* en daarnaast actief op het toneel en als schrijfster, zijn kunst en cultuur van levensbelang. Het werk van Vandekeybus is een van haar meest recente trouvailles. Ze heeft zelfs al een workshop bij hem gevolgd. Drijver is gek op toneel, maar ook op films en literatuur. Waarom ze daar zo van houdt? ‘Het inspireert. Soms kan één zin je al op een andere manier naar het

leven doen kijken. Een eenvoudig zinnetje in *House of Cards* bijvoorbeeld. Of een personage. Je ziet iemand ploeteren. Dat raakt je. Soms word ik tot tranen toe geroerd. Daar leer je van, je groeit, het biedt inzicht in je eigen leven. Dat maakt kunst zo belangrijk.’

SUPERRENDABEL

Dat er de afgelopen jaren zo op kunst en cultuur is bezuinigd, stuit Drijver dan ook behoorlijk tegen de borst. ‘Kunst wordt weggezet als een linkse hobby. Ik kan me daar enorm over opwinden. Kunst is geen hobby. De neiging om alles maar uit te drukken in financieel gewin en economische waarde, daar moeten we vanaf.’ Volgens Drijver, ook bestuurslid van de acteursbelangenvereniging ACT, is kunst wél rendabel. Superrendabel zelfs. ‘Dan heb ik het niet alleen over de zogenoemde elitaire kunst, maar ook over de Pathé-bioscopen. Die zorgen voor een enorme sociale cohesie. Wat daar samenkomt, kun je niet in cijfers uitdrukken. Ik bedoel:

aan de grote Duitse componisten en Russische schrijvers hebben we toch ook nooit gevraagd: Wat is je economische waarde?’

TAAK PVDA

Wat Drijver betreft moet de overheid kunst en cultuur koesteren en faciliteren; erkennen dat het echt iets toevoegt. Want niet een lage staatsschuld of een hoog BBP, maar een goed cultuuraanbod maken een land rijk volgens haar. Toch gaan er bij iedere verkiezingen steeds weer stemmen op om de sector (verder) te korten en monddood te maken. Ook dit keer. De PVV bijvoorbeeld wil cultuursubsidies helemaal schrappen. Als het aan Drijver ligt, zal het zover niet komen. Fel: ‘Als cultuur geen ruimte meer krijgt, is dat het begin van het einde.’ Ook voor de PvdA ligt daar wat de bekende actrice betreft een schone taak.

Kijk hier voor ons standpunt kunst en cultuur: bit.ly/pvdacultuur

Wijkagenten

‘Hallo mevrouw de agent’

Hoe zorg je als politie voor verbinding in de buurt? Deze vraag stelde Wij aan Ingrid van der Veeken, teamchef in Amsterdam Nieuw-West.

Tekst Marc Timmermans | Foto De Beeldredactie

Ingrid van der Veeken: ‘Vroeger wilde ik burgemeester van Rotterdam worden of de wereld redden, maar ik had geen idee hoe! Op mijn 17e ben ik begonnen bij de politie, inmiddels ben ik 41. Ik werk nu tien jaar in Amsterdam Nieuw-West en heb het in die tijd echt zien veranderen! Het mooiste van politiewerk vind ik het bereiken van effect in de buitenwereld. Niet het vangen van één boef of het naar beneden brengen van de inbraakcijfers van een maand, maar een duurzame verbetering in samenwerking tussen burgers en politie. Dat hebben we samen met partners gedaan. De wijk is in tien jaar verbeterd.’

AMSTERDAM NIEUW-WEST

‘Hier gebeurt alles! Er zijn supergezellige tuindorpjes waar iedereen elkaar kent, er zijn straatjes waar nooit iets gebeurt. Maar de liquidaties in de Marokkaanse drugswereld zijn hier ook begonnen. Een deel van de terreurverdachten die in Nederland actief zijn geweest, is hier opgegroeid. De wijk is enorm divers, meer dan 60 procent van de inwoners heeft een migrantenachtergrond. Op sommige plekken is er weinig sociale cohesie, mensen komen en mensen gaan. De meldingsbereidheid is hier het laagst van de stad. Maar dit is óók het gebied van Westpoort, dat enorme kansen biedt aan onderne-

mers. En toeristen komen steeds meer deze kant op.’

ELKAAR GROETEN

‘We hebben last van een relatief kleine groep jongeren; het merendeel doet gewoon zijn best. Tien jaar geleden was het contact met deze groep criminele overlastgevers wel anders. Jongeren trokken hun capuchon op en spuugden op de grond als ze ons zagen. Nu is dat anders, we kennen elkaar. De gewone jeugd groet ons nu vrolijk: “Hallo mevrouw de agent.”’

VERBINDING MAKEN

‘Onze voornaamste taak is het maken van verbinding met de buurt. We willen 70 procent van de tijd op straat zijn. Niet altijd in de auto, maar zo laagdrempelig mogelijk: op de fiets en lopend. Dat kost wel veel mankracht. En omdat we veel administratie moeten doen, lukt dat lang niet altijd. Alleen samen met de bewoners

kun je het verschil maken. Bijvoorbeeld door debatten met de jeugd te organiseren. Een goed voorbeeld is de iftar die we tijdens de ramadan organiseerden op ons bureau. We dachten, ach, er komen tien jongeren. Maar het was overvol, er kwamen tegen de honderd jongeren! En echt niet de makkelijkste, er waren er ook bij die vaak overlast veroorzaken in de wijk.’

ONTMOETING OPZOEKEN

‘We hebben het gehad over etnisch profileren. Een moeilijk gesprek, maar er werd wel naar elkaar geluisterd. Aan het eind van de avond begrepen we elkaar een stuk beter. Als je de ontmoeting opzoekt, als je het contact echt maakt, dan vallen tegenstellingen weg. En dat is broodnodig. De meldingsbereidheid hier is extreem laag: vijf jaar geleden werd 112 zelfs niet bij een schietpartij gebeld, laat staan bij overlast of een inbraak. Om de meldingsbereidheid omhoog te krijgen moesten we laten zien dat we betrouwbaar zijn, moesten mensen ons leren kennen. Door zo veel mogelijk de wijk in te gaan, krijgen we dat voor elkaar.’

ONLINE

‘Contact houden we ook online. We hebben een Facebookpagina, en veel wijkagenten hebben er zelf ook een. Mensen denken graag mee.’

Standpunt PvdA

Veilig voelen in je wijk is voor de PvdA topprioriteit. Eén wijkagent per 5000 inwoners is voor de PvdA dan ook het minimum. We bestrijden onnodige bureaucratie zodat politieagenten meer op straat kunnen zijn.

De blik van een trainer

Op een dag werd mijn vrouw gebeld of ik niet lijstduwer wilde worden voor de verkiezingen. Dat kon niet, zei ze, want hij is nog geen lid. En ze legde neer. Ik was al wel honderd jaar PvdA-stemmer. Daarop werd ik gebeld door Kamerlid Lutz Jacobi, die ik goed ken uit Friesland. Als zij je vraagt kun je geen nee zeggen. En dus ben ik nu lid en sta ik op de lijst als lijstduwer.

Dat mijn plek op de lijst zo veel reacties zou opleveren, had ik nooit verwacht. Op Twitter was ik na de bekendmaking dagen 'trending'. Van een goede bekende kreeg ik een sms, of ik dan ook de Kamer in wilde als ik genoeg voorkeursstemmen zou krijgen. Laat ik daar meteen duidelijk over zijn: nu niet meer, wel als ik dit op jongere leeftijd had gedaan.

Toch wilde ik juist nu lijstduwer worden. Ik vind het tijd om me uit te spreken. Want het is verschrikkelijk dat een aantal politici bewust onderscheid maakt tussen groepen. We zijn allemaal Nederlanders. Dan heb je niets aan kreten die mensen van elkaar verwijdert. En intussen begint iedereen zijn eigen partijtje, omdat ze ergens tegen zijn. Ik vind het veel beter als er drie of vier grote partijen zijn, dan kom je als land ergens.

Kijk naar wat de PvdA de afgelopen vier jaar met de VVD heeft gepresteerd. Er is echt geregeerd. Ze hebben het vier jaar volgehouden, dat is al historisch, en dan ook nog onder moeilijke omstandigheden. We hadden een economische crisis, we hebben een samenleving die ouder wordt en we kregen ook nog te maken met een vluchtelingencrisis. De manier waarop de PvdA die heeft aangepakt, verdient een grote pluim.

Maar er is nog veel te doen. Bijvoorbeeld voor ouderen. Mijn ouders leven niet meer, maar mijn schoonmoeder nog wel. Zij leeft in een verzorgingstehuis. Ik zie dat ze minder aandacht krijgt van de professionals. Dat is natuurlijk niet goed. Mijn dochter werkt ook in de verpleegzorg en zij zegt hetzelfde: er gaat te veel tijd op aan administratie. Laten we die tijd teruggeven aan de patiënten.

Van huis uit ben ik leraar. Onderwijs blijft een prioriteit, zeker voor de PvdA. De ontwikkeling van mensen moeten we optimaal benutten en dan heb ik het vooral over het basisonderwijs. De kwaliteit van de leerkrachten kan verder omhoog. Natuurlijk is sport op school belangrijk; ik zei vijftien jaar geleden al wat nu is bewezen: van bewegen kun je beter rekenen. Het zou wel goed zijn als we straks een minister van Onderwijs én Sport krijgen.

Natuurlijk, je kijkt ook met de blik van een trainer naar het team kandidaten. Het is als ploeg het belangrijkste dat je een visie hebt, die je kunt verwoorden in een aantal punten, zoals zorg en onderwijs. Door de samenwerking met de VVD is die visie in de beeldvorming soms wat ondergesneeuwd geraakt, maar in de campagne kun je weer laten zien wie we zijn. Ik ben overigens absoluut geen fan van de VVD, ik ben tegen verdergaande liberalisering. De staat moet wat mij betreft invloed houden op de samenleving. Anders gaat het ten koste van mensen zoals jij en ik.

Foppe de Haan, voetbaltrainer en lijstduwer

SAMEN VOORUIT

Lees ons verkiezingsprogramma op www.pvda.nl

Pvda

